

TRUYỀN BÀ

TUẦN BÁO CỦA TUỔI TRẺ RA NGÀY THỨ NĂM

160 Indoch. Price - 1198

DÊ VÀ LỢN

Số 176 Truyện của TÔ HOÀI 14 - 6 - 45

Mỗi số 0570 — 5 tháng 05 — 5 tháng 1945 — Cả năm 35\$

Wangstien U. Võ Đình Long chủ xuất bản Văn Học Trẻ Hà Nội

ÓC TÒ MÒ

Tại sao lúc ta đi, ta thấy mặt trăng cùng đi với ta?

Ban đêm khi bắt đầu ở sân bước ra, ta thấy mặt trăng trên đầu ta, và sau khi đi một quãng xa nữa ta vẫn thấy mặt trăng trên đầu ta. Không phải là mặt trăng theo ta đi. Mặt trăng vẫn ở trên đỉnh đầu ta trong khi mọi vật khác lùi lại, chỉ tại mặt trăng ở xa ta quá. Không cứ mặt trăng, bất cứ vật nào ở xa ta đều không thay đổi khi mà ta đi. Nếu ta ở trên một con tàu đang chạy, ta thấy các cột giây thép vùn vụt chạy ngược lại phía tàu đi, những cánh đồng xa hơn cũng chạy ngược lại nhưng chậm hơn nhiều; một thân cây ở xa hơn nữa lại chạy chậm nữa và ở tận chân trời một quả núi màu xanh lam đứng yên không nhúc nhích.

Mặt trăng và mặt trời lại còn xa hơn quả núi kia nhiều lắm lắm cho nên lúc nào ta cũng trông thấy khi mọi vật chung quanh ta lùi về phía sau cả. Bởi thế ta mới có ý nghĩ rằng mặt trăng chạy theo ta.

Tại sao nhiều khi đang chạy ta thấy đau ở cạnh sườn?

Khi ta chạy những dưỡng khí chứa trong máu ta cần phải thay đổi thật nhanh chóng, vì dưỡng khí hồng dần trong các bắp thịt cử động mạnh. Cho nên ta thở mạnh và nhanh hơn lúc thường.

Lúc ta thở, bắp thịt ở giữa bụng và ngực phải làm việc. Bắp thịt này tuy to và mạnh nhưng các chỗ nối liền với xương sườn thì nhỏ, yếu. Ta thở mạnh và nhanh có thể làm rời các thớ thịt đó và vì thế mà ta đau. Nhiều người lúc đang chạy thấy đau lấy làm bức mình lắm, nhưng chính những cơn đau đó làm cho người chạy phải thôi không chạy nữa và tránh cho các thớ thịt nhỏ đó khỏi hỏng.

DÊ VÀ LỢN

I

O' một cái trại kia, có một chú Dê trẻ tuổi. Cái đuôi thì ngắn cùn, râu ria thì xồm xoàm góm ghê. Trông vào mặt, chỉ thấy có cái mồm mũi đen đen. Hai con mắt le lé, dẫu một vẻ gian ác. Cái mồm lúc nào cũng nhai chệu chạo, như để đối với cái đuôi hủn hoảo một mẫu, luôn luôn ngoe ngoáy.

Cứ trông mặt, mồm của Dê như thế, thực rõ ra bộ điệu một anh chàng vừa gian xảo vừa tham lam. Nhưng không, chỉ đoán bề ngoài như vậy, thực là oan cho Dê. Chẳng may Dê ta lại có cái mũi đen, cái mồm vòm vòm, con mắt hạt mướp, chứ thực ra Dê chỉ phải cái hơi tham ăn và rất lờ khờ, dần dộn. Nhưng Dê không tự biết như thế, cứ tưởng rằng ít ra ta cũng là một đứa khôn ngoan thế nào ở trong cõi đời này. Từ khi mẹ sinh ra ở trong cái số đựng cỏ cho Bò kia, Dê đã lớn lên trong cái khung cảnh lặng lẽ của một nơi trang-trại nằm ven một cánh rừng thưa. Dê ăn cỏ ngoài bãi. Dê uống nước suối sau đồi. Ban ngày, Dê lang thang trên những gò cỏ. Tối đến, Dê về nằm với mẹ ở trước cửa chuồng Bò. Đêm ngủ, chốc

chốc chị Bò trong chuồng ngựa móng, đập cộp cộp xuống đất. Dê lại giặt mình, lau bầu chửi rửa. Chị Bò cũng xưng xộ chửi giã, nhưng định chuyện xong ra đánh.

Nhưng Dê không cần. Bởi vì đôi bên còn bị cách nhau mấy cái rỗi cửa mà chiều nào thằng Xược cũng đem đóng chốt thực chặt. Tha hồ cho thị Bò đập chân lên cửa mà dọa đánh. Dê thách thị đấy. Có uất lắm thì ộc máu ra mà chết. Dê lại đi nằm yên ngủ bên cạnh cái tức sôi sùng sục của chị ả Lò. Chị ả quyết róm cho cái tức sôi đến sáng mai, lúc nào thằng Xược ra tháo rỗi chuồng, chị sẽ áp đảo cho mẹ con nhà Dê một trận. Nhưng sáng mai, khi cái rỗi chuồng nghiêng xuống, mẹ con nhà Dê đã tếch lên đời từ lúc nào, lúc nào. Dê đi suốt ngày. Xăm tối, Dê trở về thì cái rỗi đã bị đóng kỹ. Đôi bên chốc chốc lại cãi nhau vấ. Ấy là Dê con khỏe ngủ, chứ mẹ Dê vốn ít ngủ, cứ xa xả mắng nhức Bò cả đêm. Thực khổ cho Bò. Mẹ con nhà Dê thì lấy điều được chơi ác trịch thượng với một kẻ lớn gấp mười mình là thú vị lắm. Chị Bò đành hậm hực nuôi cái tức suốt tối ngày, không làm gì được, vì không thể gặp nổi mẹ con nhà Dê.

Một buổi tối kia, thằng Xược vào cửa chuồng bò, trói mẹ Dê lại, vác đi. Hôm sau, những con gà nháo đồn rằng: cu Xược đã đem mẹ Dê đi trọc tiết làm thịt rồi. Từ hôm đó, không thấy mẹ Dê trở về nữa.

Dê không hề ngờ lại có « một buổi chiều mà mẹ con phải biệt nhau mãi mãi » như vậy. Rồi Dê vụt hiểu rằng người ta áp chế Dê nhiều quá. Có cái lý gì mà tự dưng lại bắt nghiêng đi mà giặt như vậy. Và Dê hỏi chuyện ra lại biết thêm được rằng cái

khi Dê còn nhỏ, thằng Xược vẫn vắt sữa mẹ Dê, tranh phần ăn của Dê, Dê không được bú mẹ. Dê phải ăn cỏ từ khi lọt lòng cho nên Dê mới gầy lòi khoeo chân ra thế này. Đó là câu chuyện thương tâm lúc nhỏ Dê không biết. Bây giờ mới biết thì Dê căm giận không cùng. Và Dê thực là buồn. Dê đi lêu đêu trên đồi. Buổi chiều, Dê về ngủ khoèo. Nghe tiếng Bò đập chân cộp cộp, Dê động giấc, cũng không thèm chửi, thèm trêu trọc gì. Buổi sớm lử thử đi, cái mồm vục xuống mặt đường. Dê buồn quá.

Độ ấy đương là mùa xuân. Nhưng chưa có mưa mới. Cỏ cây đã trút hết lá vàng cho mùa đông năm cũ, bây giờ đứng đợi nước, chưa thể trở được một tấm lá nhỏ. Các bụi tre không lá, trơ những cành rong như những bộ xương cẩu. Cánh đồng khát nước, đất thì nẻ mà cỏ thì cần. Gặm cái cỏ cần, sao mà đắng mồm thế. Xung quanh trại, có mấy khoảnh ruộng rau, nhưng người ta đã cẩn thận rào. Những ruộng rau riêng của người ta ăn, Dê không cần. Dê cứ húc đầu chui qua bụi, chui vào vườn. Có nhẽ cái thằng Xược có mười mắt. Bởi vì Dê vừa mới thò được hai chân trước xuống vệ luống rau diếp Xược đã chạy đến, lôi tuột hai chân sau của Dê ra, và đẩy rúi, rồi đá tiếp cho Dê một đá vào bụng. Dê đau tưởng đứt ruột. Lại cúi vục đầu, Dê lảng đi, giận và sầu tủi lạ.

Dê buồn bã nằm lăn trên giữa đồi. Những ngọn cỏ già, thỉnh thoảng nhói vào lưng Dê, đan như kim châm. Đến khi Dê ngóc đầu trở dậy thì trời đã xế chiều. Một vom bàng bạc mờ mờ úp xụp xung quanh. Mà nào khắp cánh rừng kia, nào khắp nơi trang trại này, cùng với Dê và cả ông mặt trời

Trong ánh trăng, loáng bóng mèo...

đỏ gay nọ cũng bị nhốt vào cái vòm trời không có chân. Trời đất rộng rãi nhường bao. Có lẽ nào ở mọi nơi cũng chỉ rặt những cỏ cây, lá úa, những sự trôi buộc và những thằng Xược như ở đây. Tội gì mà giam thân mãi vào cái vòng lao lung... Những căng chân ta gãy lóc khoeo... Hôm nay bụng ta lép kẹp mà lưỡi ta dặng như ăn phải củ hoành liên. Đứa nào đá ta ban nầy? Chao ôi, ai đã bắt mẹ yêu quý của ta đi? Thôi thôi, ta không thể nào mà còn nên ở lại đất này làm gì. Rồi một ngày kia, thằng Xược nó cũng đến giết ta, thằng Xược nó

cũng đến giết ta mất mà thôi. Ta phải đi... Ta quyết phải đi...

Ở bên kia đồi, mặt trời hạ xuống, dằng đỏ bừng lên vàng óng một thung lũng trù phú. Ở chỗ ấy, cỏ hẳn tốt lắm. Cây hẳn xanh lắm. Ở đấy hẳn không có thằng Xược. Ta phải đi ngay, đi ngay...

Trên đường về trại. Dê tha thần bước, mồm nhai cái ý tưởng bỏ trại mà đi, Đêm nằm ngẫm nghĩ thì thấy rằng thực không nên đi một mình. Khắp cái trại này, từ bọn Gà nhỏ bé cho đến chị ả Bò đầu to bằng cái thúng ma cũng phải sợ oai thằng Xược. Thằng Xược là tướng. Nó muốn làm thịt ai cũng được. Ai cũng bị nó đánh, mà ai cũng khổ vì nó. Tất cả đều bị mất tự do trong bàn tay thằng Xược. Vậy thì ta phải cố động cho hết thế, anh chị em cùng bỏ trại mà đi. Phải làm như thế mới được. Nhưng mà phải làm thế nào cho tất cả trại này đều theo lời của Dê. Đó cũng là một việc khó. Dê vốn là tay kém giao thiệp. Nhưng Dê bỗng mừng quýnh: « À, ta nghĩ ra rồi. Ta có một anh bạn thân là anh Lợn. Ta sẽ bàn với anh Lợn. Ta sẽ cùng với Lợn bàn chuyện này, và cùng đi với nhau ».

Rồi Dê yên trí ngủ yên. Trong chuồng, chị Bò đập móng cộp cộp xuống đất mà cũng chẳng thấy Dê trở dậy làm lời thối gì. Dê ngủ một giấc trọn đêm.

II

Dê đi tìm Lợn. Tìm Lợn không khó, vì lúc nào Lợn phải nằm xù xù trong chuồng, ở phía sau trái hểp, trong một khoảng vườn con. Khó nhọc và khéo léo lắm Dê mới chui được vào đến chuồng Lợn. Vì Dê nổi tiếng là tay tham ăn, lúc nào mồm

cũng ghéch lên và gập cái gì cũng vục đầu vào. Người ta vẫn cấm Dê la liếm vào bếp, vào vườn. Tuy cấm, nhưng Dê vẫn lén trộm vào chuồng lợn được như thường.

Dê và Lợn là đôi bạn thân. Người ta bảo hai đứa ấy mà thân được với nhau vì chúng giống tính nhau, cùng rất ăn tham. Lợn nhai tằm tộp, Cho ăn thiếu, Lợn rít rầm rĩ văng cả nhà. Suốt ngày, Lợn nằm ườn. Lúc nào cũng kêu in in. Có lúc Lợn kêu thực thảm thiết bồi hồi. Như là lúc nào cũng đói. Lúc nào cũng thèm. Lúc nào cũng đòi ăn.

Chuồng lợn có bốn chân cao lênh khênh. Xung quanh và dưới găm rập rong cần thận, chỉ để hở một lối thang lên xuống, Lợn ở có một mình. Lợn nằm, Lợn ý ạch đứng dậy, cái bụng to như cái chum, xệ xuống sát đất. Cái lưng chiu cong như nặng quá, không thể mang uôi, sắp để tụt cái bụng vĩ đại xuống đất.

Lợn nghiêng tai. Bởi vì Lợn vừa nghe tiếng gì lạt xạt, như tiếng chân người ra chuồng, đem theo cả lon bèo. Lợn thảm thiết kêu. Nhưng ghé đầu ra, hai con mắt tí hí của Lợn trông ngay thấy hai cái tai đen ve vẩy thò lên cầu thang. À, chú Dê. Lợn khệ nệ bước lại cửa chuồng và nằm ạch xuống.

— Chào anh Dê. Anh vào chơi có việc gì mà sớm thế? Tôi trông mặt mũi anh phờ phạc lắm. Dù sao thì u anh cũng mất rồi, chẳng nên buồn lắm nữa. Mà chỉ cần cố ăn uống cho khỏe, rồi vào đây chơi với tôi luôn cho vui.

— Không, tôi có buồn bã gì đâu. Nhưng anh trông tôi thế nào, mặt mũi hốc hác lắm ư?

— Phải, anh quá nghĩ dầy chứ gì? Chả nên thế.

Chả bao giờ tôi nghĩ ngợi gì hết. Cứ ăn no là vui rồi.

Đê thở dài :

— Nào có ăn no được cho cam. Anh ơi, anh có nhận thấy rằng ít lâu nay anh chỉ soi toàn một giống rong rớt lèo lèo dang xè cả lưỡi dầy không ?

— À, tại trời chưa mưa. Mưa xuống thì có bèo non ngay ấy mà.

— Trong khi mà anh phải ăn rong khiến cho dạ dày côp lên, lông anh mọc dài mãi ra và người ngày một gầy hơn đề đợi trời mưa thì ở nhiều nơi, ai nấy đều rất sung sướng no đủ.

— Ở đâu thế hả anh ?

— Ở đâu cũng sung sướng, chỉ trừ nơi này, cái nơi mà chúng ta luôn luôn bị trói buộc. Người ta cấm tôi vào bếp, chỉ cho tôi cái tự do được ăn rất những cỗ ủa rất đáng. Giá có lên vào vườn vật trộm được độ một cây rau riếp thì liền dấy, cũng được soi ngay một cái đá vẹo mạng mỡ, lại vạ luôn rau riếp ra. Tôi đã khổ thế, mà nghe chừng anh lại còn khổ hơn tôi. Làm cái thân to lớn như anh mà người ta thí cho ăn cái gì được biết cái ấy, suốt đời nhòm nhòm ngo ngẩn ở trong cái chuồng hôi hám này.

— Anh tưởng thế đấy. Tôi cũng có tự do của tôi chứ. Nay, tôi có thể cạy cái cửa này, leo xuống thang rồi ra đi chơi tha thẩn trong sân. Nhưng lúc cuồng căng, tôi vẫn tự do leo xuống và đi chơi thế luôn.

Đê cười :

— À, đấy là cái tự do có hàng rào, Chao ôi, thì ra anh này bị giam hãm lâu quá đến nỗi quên tất cả thế nào là nghĩa của hai chữ tự do rồi. Anh

có biết tự do là thế nào không ? Là muốn ăn, muốn uống, muốn chơi, muốn nhảy, muốn làm thế nào thì làm, không ai có thể ngăn cấm được.

— Ở đâu mà sung sướng thế hả anh ?

— Ở tất cả những chỗ nào không có thằng Xược. Lợn thở dài :

— Thằng Xược ! Thằng giời đánh !

— Anh có muốn chết không ?

— Anh này hỏi mới dở chứ !

— À thế nghĩa là anh không muốn chết. Nhưng mà ở đây thì không thể thế được, thế nào anh cũng phải chết: Thằng Xược là ông Giời, Nó muốn chọc tiết anh lúc nào cũng được. Anh thử ngẫm mà xem: đã có bao nhiêu là bà con anh em của anh quây quần với anh ở trong cái chuồng u tối này, đều lần lượt bị thằng Xược với đồng đảng của nó bắt mang đi. Cái thân anh, cái thân tôi cũng chỉ là trứng đẻ đầu đàn mà thôi.

— Anh nói làm gì những điều ghê gớm ấy !

— Phải, ghê gớm lắm, nhưng chính nó lại là sự thực rõ như ban ngày, chúng ta cần phải biết.

— Tôi lên cơn sốt rét rồi đây này... Anh ơi, anh đừng nói nữa mà tôi sinh ốm mất. Anh hãy nói chuyện cho tôi hay ở đâu có bèo cái ăn bây giờ?

— Cũng không xa mấy. Ở bên kia trái đồi này thôi. Chiều hôm qua, tôi nhìn sang thấy ánh nắng bừng trong cỏ lá xanh rờn, hình như bên ấy đang có mùa xuân.

— Thèm nhỉ ?

— Việc gì mà phải thèm. Chúng ta có thể sang đấy một cách dễ dàng.

— Thực đấy hử anh ?

— Tôi vào đây hôm nay chính là chỉ vì việc ấy.

— Việc đi tìm bèo ấy à ?

— Phải. Ở đây cực khổ trăm đường. Bị hành hạ, Bị khiếm ăn. Lại còn cái chết lúc nào cũng lơn quanh trên cổ. Chúng ta không thể ở đây được nữa. Anh với tôi là chí tình, chúng ta sẽ cùng đi với nhau.

— Nhưng tôi không biết đường.

— Đường ở bốn cái cẳng chân mình ấy chứ đường ở đâu. Cứ đi khắc biết.

— Nhưng mà tôi sợ thằng Xược.

— Ra khỏi đây thì có đến tám mươi thằng Xược chúng ta cũng vẫn thắng đuôi vào mặt nó. Không những thế, tôi lại định cõ động tất cả trại này đến bỏ trại mà đi cho thằng Xược trắng mắt ra một phen.

Lợn reo :

— Ý kiến hay lắm ! hay lắm !

Bỗng có tiếng rúc rích ở phía ngoài. Dê giật mình quay đầu ra.

III

Có hai con chuột hốt hải chạy vào. Thoáng nhìn, Dê cũng biết đây là hai vợ chồng chuột. Trông thấy Dê và Lợn, chuột vợ, chuột chồng cùng kêu rối rít :

— Các ông cứu chúng tôi... các ông cứu chúng tôi...

— Cái gì ?

— Thằng Mèo nó đang đuổi theo để giết chúng tôi.

Dê bảo :

— Tao cho chạy núp vào chuồng kia.

Dê khom lưng cho Mèo bước lên

Vợ chồng Chuột vừa lủi ra sau chuồng lợn thì Mèo nhảy xổ vào, háy còn trông thấy hút hai cái đuôi. Mèo đuổi. Nhưng Dê đứng ra chắn lối, Dê ngánh sừng, hiếc mắt, hỏi :

— Sức mày có chịu nổi được một sừng của tao không ?

Mèo dừng lại, ngo ngác :

— O hay cái anh này. Bận gì đến anh đấy !

— Cũng bận gì đến mày mà mày đuổi thằng Chuột ?

— Chúng nó cắn hại đồ đạc.

— Đồ đạc của ai ? Của mày đấy à ?

Mèo chưa kịp đáp. Lợn đã hùng hổ chui đầu ở trong cửa chuồng ra :

— À thằng này là đây tớ thằng Xược. Phải làm thịt nó mà tế cờ trước khi chúng ta ra đi.

Mèo ngo ngác :

— Các anh định đánh tôi chắc ?

Dê nói :

— Không nhưng đánh, mà chúng ta lại còn giết mày nữa. Vì mày cũng như thằng Xược, quân bóc lột khốn nạn chỉ đi đẻ nên kẻ khác.

Mèo liếc mắt nhìn lên sau chuồng lợn, ánh chứng vợ chồng Chuột cũng đã chạy thoát mất rồi. Mèo cau lăm. Đồng thời, Mèo cũng chột chột da vì thấy Dê vươn sừng lên mà Lợn cứ lăm hè những toan xô vào đánh Mèo. Mồi thì mất rồi mà mình thì mắc nghẽn đây. Mèo lượng sức mình cũng rất có thể chống cự được vài hiệp loạng xoạng. Thì chỉ đến bị Dê húc cho một sừng rồi Mèo nhảy dài ba thước, có mà tãi trời cũng không thể ai đuổi nổi. Nhưng Mèo thấy như bọn này có cái vẻ gì lạ. Hình như chúng đương toan tính với nhau một việc

gi. Mèo bèn làm lành, khúm núm chấp hai chân trước, vái Dê và Lợn :

— Lay anh, lay hai anh, hai anh tha tội chết cho em.

— Từ giờ mày chưa bắt nạt Chuột chưa ?

— Dạ, em chưa rồi!

Lợn nói :

— Tao gọi vợ chồng chuột ra, mày phải xin lỗi chúng nó ngay bây giờ, nghe không ?

Suýt nữa Mèo bật cười. Phải cố nhịn mới «vâng» được một tiếng đứng đắn, trong khi Lợn gào mãi Chuột mà chẳng thấy con nào thò mõm ra. Dê bảo Mèo :

— Từ giờ thì phải chừa, không được làm dấy tớ cho thẳng Xước. Tao mà bắt được thì tao đánh chết ngay, không lời thôi.

Mèo khúm núm :

— Không, em có làm dấy tớ cho thẳng Xước bao giờ đâu. Nó đánh em luôn. Em đã thề với ông Giăng rằng em với nó quyết sống chết không đội chung giới với nhau.

— Thế à ? Thế tại sao Chuột cần đồ đạc của thẳng Xước mà mày lại đuổi giết chúng nó ?

— Lúc này em cuống quá, em thối ra như vậy, chứ có phải tại thế đâu. Nguyên là tại thế này...

Mèo ngập ngừng. Dê hỏi :

— Tại sao ?

— Xin các anh đừng bắt em nói. Nói ra thì xấu em lắm.

— Cứ nói tự nhiên, việc gì mà xấu. Tại sao mày lại định giết vợ chồng nhà Chuột ?

— Tại... tại em đói quá...

Lợn kêu rầm lên :

— Mày đói à ? Nếu thế không phải lỗi ở mày. Không phải lỗi ở chúng ta. Đó là cái lỗi lớn ở thằng Xược. Nó phải chịu trách nhiệm về cái đói của chúng ta, của tất cả các loài ở trong trại này. Bởi vậy, để phản kháng thằng Xược, chúng ta đương định cõ động cho hết thảy các loài đều bỏ trại mà đi. Bắt đầu, chúng ta đi trước.

— Ôi chao, công việc của các anh làm cao xa và ý nghĩa lắm. Em hết sức hoan nghênh. Vậy chẳng hay các anh định đi đâu ?

— Đi đến một chỗ nào mà sự sống sung sướng hơn ở chỗ này. Chúng ta không phải chỉ sống ở trên đời để cho thằng Xược làm khổ.

— Chẳng nói đâu gì hai anh, em đây cũng khổ lắm. Mỗi bữa, thằng Xược chỉ khoán cho em ăn ngũ. Em đói quá, thành thử cứ phải đi bắt chuột mà ăn. Em cũng không muốn ở đây nữa. Các anh đi đâu, cho em đi theo với.

— Thế thì hay lắm. Con số hưởng ứng vậy là đã lên đến ba rồi. Ngày mai, chúng ta đi cõ động khắp trại này, cõ động mọi anh chị em phản kháng thằng Xược bằng một cuộc lên đường không lờ.

Mèo nói :

— Em thiết tưởng các anh đừng vội nên làm to tát quá như vậy. Bởi vì ngày mai chúng ta đi, cũng mới là đi tìm đất, chứ chưa hẳn là đã có đất sống. Vội cõ động cho anh em đi bây giờ, e đi mà không được như ý, lại lẩn tán quay đầu về thì thất bại và nguy to. Chỉ bằng, chỉ anh em ta và một hai đồng chí nhiệt tâm nữa khởi một cuộc đi thử. Ví mà tìm được đất tốt, lại lên về hiệu triệu anh em, bấy giờ mới đi cả bọn cũng không phải là muộn.

Đê khen :

— Chú bé này nhỏ người mà trí to. Phải, ta nên đi thăm dò trước cho công việc được đứng đắn và chắc chắn,

Mèo hỏi :

— Còn ai đi với các anh nữa không ?

— Chỉ có hai chúng ta với mày nữa là ba.

— Phần em, em xin hiến các anh một bạn của em nữa.

— Ai ?

— Gã Chó.

Đê lắc đầu lia lịa :

— Không được, không thể được. Chó chính là thủ tặc của thằng Xược. Chúng ta để phòng gắt gao thằng Xược thế nào thì cũng phải gồm thằng Chó kỹ lưỡng như thế. Tôi biết...

Mèo vội nói ngắt :

— Không, hấn cũng tốt. Nhưng anh đã không muốn thì thôi. Vậy bao giờ chúng ta đi ?

Sau một hồi bàn soạn, ba gã cùng đồng ý : sáng hôm sau đi sớm. Rồi Mèo, Đê và Lợn từ giã nhau để về sửa soạn cho kịp mai lên đường sớm.

IV

Đê và Lợn đến chỗ hẹn trước nhất, từ lúc trời hãy còn tờ mờ sáng. Nơi ấy là dưới gốc bụi cúc tần bên góc trại. Chúng đứng đợi Mèo. Đợi mãi, sốt cả ruột cũng chưa thấy Mèo tới. Chợt nghe tiếng lạt xạt trong bụi cây, Đê nghiêng nhòm ra rồi hốt hoảng kéo Lợn nằm chúi xuống, thì thào :

— Chó ! Chó !

Một lúc sau, không còn tiếng sột soạt, Đê và Lợn mới từ từ nhòm dậy, thì Mèo vừa tới. Đê quát :

— Mày rủ gã chó đến đây đây hử?

Mèo ngo ngác:

— Không. Tôi ở trong nhà ra đây. Tôi xin báo tin để hai anh biết rằng thằng Xược đương bận thôi cơm, anh em ta cứ tự nhiên mà đi đi thôi.

Vậy thì phải đi rất nhanh kẻo gã Chó có hề trông thấy chúng ta mà báo cho thằng Xược biết.

Ba con vật vội vã, tất tả đi. Chung quanh trại, cây cỏ rậm rạp hoang dại. Chúng không dám đi vào đường cái, sợ gặp người, cứ phải men theo những bãi cỏ trống và những lối chân của cây cáo mà đi. Trong ba gã, chỉ có Đê là vẫn bay đi ra ngoài — ngày nào mà Đê không lang thang vơ vẩn ngao du trên những đồi cỏ —, Đê là ra lối thành thạo hơn cả. Đê bảo:

— Chúng ta trèo lên đỉnh đồi kia. Ở đây, chúng ta ngắm mặt trời. Bây giờ là buổi sáng. Xế mặt trời ở sau lưng ta thì ta cứ hướng về phía mặt trời sẽ lặn buổi chiều là thế nào cũng đến nơi. Chiều hôm nọ tôi đã trông thấy rồi.

Họ ngồi ngóp bò ải. Đê dẫn đầu, chân cao và sừng nhọn, rõ vẻ một tay tiên ngang. Mèo và Lợn theo sau, Mèo bước thực nhẹ nhõm, nhưng cái chân lùn cùn chỉ nhanh nhẹn được mỗi khi nhảy trong nhà, chứ không thích hợp với dặm đường dài, nên trông ra vẻ lù lù. Riêng lợn thì coi bộ nặng nề nhất. Mỗi bước đi, cái lưng trĩu xuống, cái bụng thốn thển lắc lư. Cái mặt to tướng luôn luôn nhăn nhó. Bốn chân ngắn cùn bước khó nhọc. Tuy vậy, rất hăng hái, Lợn vẫn hăm hở đi sai bên cạnh chú Mèo.

Tiếng chân Đê lọc cọc bước. Mèo nhìn Lợn. Anh chàng đã phì phò thở dốc. Mèo vỗ đầu gối,

làm hiệu hỏi : đã mỗi hay chưa ? Lợn lắc đầu. Mèo cười thăm. Một lúc sau, Lợn đã có vẻ ý ạch lăm. Mỗi bước đi, lại kêu in in như là lúc ở trong chuồng đòi ăn. Dê say sưa với sự thoát ly, không để ý vui đến anh bạn đường đương bỏ hơi tai, lóp ngóp đi bên cạnh. Mèo lại làm hiệu nháy hỏi Lợn. Lần này thì Lợn nhăn nhó gật đầu. Mèo mới nói rằng :

— Anh Dê ơi ! Chúng tôi mỗi lăm rồi.

Dê ngoảnh cổ lại :

— Mới đi có thể mà đã mỗi a ? Các chú thực là đồ cà mềng. Thôi, cứ cố đi, đi một lúc nữa thì tự dừng hết mỗi, và lại có thể đi được mãi mãi mà không bao giờ mỗi nữa. Các chú cứ thử mà xem. Ta gắng nào...

Và Dê vừa đi vừa hát be be Mèo và Lợn lại gượng bước một lúc, Lợn kêu :

— Anh Dê ơi, tôi mỗi quá.

— Cứ cố đi mà.

Lợn lại cố. Nhưng quả thực Lợn đã mỗi quá. Một hồi Lợn toát ra ướt đầm. Được một quãng nữa, Lợn lặn kènh ra. Tuy không mỗi, nhưng Mèo cũng nằm lặn bên cạnh Lợn và thở hồn hển :

— Tôi không thể nào đi được nữa.

Anh ơi ! Anh cho tôi nghỉ chỗ này.

Dê đứng lại. Bực mình, Dê gật ra lệnh :

-- Chỗ này là giữa đường, không thể nghỉ được. Các chú có trông thấy lùm lá xanh xanh trước mặt kia không ? Đó, đến đấy thì chúng ta cùng nghỉ ?

Lợn lại phải ý ạch dậy. Cái lùm lá xanh xanh mà Dê vừa chỉ, là một cái vườn con con, xung quanh giồng chuối. Vừa rạch được đến gốc chuối, Lợn lại lặn kènh ra và kêu rầm rầm :

— Chao ôi, mệt quá, buồn ngủ quá.

Rồi Lợn nhắm mắt, ngủ liền. Dê cũng quy bốn chân, phụ xuống bên cạnh. Mèo khôn ngoan và sạch sẽ hơn, nằm kènh lên mấy cái lá chuối khô. Trong bóng mát của những tàu lá chuối, ba con vật nghỉ ngơi. Lợn ngáy khò khò. Dê bảo Mèo :

— Chú Lợn chỉ được cái ngủ khỏe. Chú Mèo đã mỏi chân chưa?

— Đã mùi mẽ gì.

— Thế thì khá lắm. Chú thử chèo lên nóc cổng nhòm xem chúng ta đi đã được xa chưa?

Dê khom lưng cho Mèo bước lên mà leo vào nóc cái cổng tấu, Mèo đứng trên nóc cổng, ngo ngác nghèn cổ.

— Trại kia kia. Chưa đi được mấy. Tôi trông thấy cái mái bếp. Tôi lại trông thấy cả cái cửa chuồng bò là chỗ mọi khi anh vẫn nằm ngủ. Ồi, tôi lại trông thấy thằng Xược đang đi ngo ngác trước cửa bếp, tay cầm cái gậy. Hình như nó đang đi tìm chúng ta.

Rồi mèo tụt ngay xuống. Dê bảo.

— Ta lại đánh thức Lợn dậy.

Lợn mắt nhắm mắt mở. Nghe Mèo nói lơ mơ đến tên « Xược... thằng Xược... » thì cuống cuống, rồi rít. Nhưng vừa đứng dậy, Lợn đã méo mặt, khóc :

— Ồi giới ời, tôi không thể nào đi được.

— Sao thế?

— Tôi đói lắm.

Mèo cũng sụt sịt :

— Ồi anh Dê ơi, tôi cũng đói lắm rồi. Có cho tôi ăn thì tôi mới có thể đi được.

Dê ngẫm nghĩ, rồi đáp :

— Đáng ra, các chú phải nhin từ giờ đến chiều để tập cho quen dạ.

Mèo :

— Anh bắt tập dần dần chứ nhin ngay thì không thể chịu được.

— Được. Chúng ta cùng đi ăn.

Nói thế cho nghiêm lệnh, nhưng Dê cũng đã đói và muốn ăn lắm. Dê ngược nhìn vào trong vườn. Vườn chia ra làm nhiều luống. Luống trồng ngô đã lên lá xanh. Luống gieo đậu đã nảy mầm li ti. Lại có cả một luống rau diếp già đã sắp trổ hoa. Dê bảo :

— Cái vườn này là vườn của thằng Xước đây. Chúng ta hãy cùng nhau vào phá một bữa cho hả giận.

Lợn ngăn ngại :

— Nhưng mà tôi trông thấy thằng Bù Nhìn đứng kia kia.

Dê cười :

— Chú mày mới khờ làm sao. Sợ gì thằng Bù Nhìn không có chân. Nó chỉ đứng dọa chim, chứ làm gì nổi ta.

Cả bọn từ từ tiến vào vườn. Lão Bù Nhìn đứng lêu đêu ngay bên cạnh cửa khoác cái áo toi rộng lưng thùng. Mặt lão là một cái nổi đất vế vôi trắng. Sau là hai cái dây với hai cành tre buộc lòng thòng một túm lá mía khô để dọa chim. Hơi động một chút gió, hai tay lão cũng lắc lư. Cả bọn cùng chào lão, nhưng lão không nói gì. Mèo bảo với anh em :

— Lão này diếc rồi.

Cả bọn nhìn lão : người ta đã quên vẽ cho lão hai cái tai. Giữa hhi ấy, lão nói :

— Tôi diếc đấy. Có ai đi bảo người ta lại vẽ cho tôi hai cái tai không.

Dê làm hiệu gặm một cái rau, Lão Bù Nhìn bảo :

— Các chú cứ việc ăn. Tôi không đuổi các bác. Tôi chỉ phải đuổi chim thôi.

Thích trí, Lợn húc ngay mõn vào luống rau. - Tự dưng, Mèo ôm mũi khóc lu lu, Hỏi mãi, Mèo mới nói :

— Các anh ăn mà tôi không được ăn... hi... hi...

— Ai cấm chú ?

— Nhưng tôi không biết ăn rau, tôi không thể ăn được rau.

— A, cũng rầy đấy nhỉ ?

Mèo thồn thừo :

— Bây giờ anh Dê phải đưa em đi tìm xem có cái ao, cái lạch nào để em bắt lấy con cá em ăn. Ngày trước, em đã có đi qua chỗ này một lần. Em nhớ hình như gần đây có một cái lều. Anh đưa em đến xem người ta có bỏ quên cái gì thì em ăn nốt vậy.

— Chú phải liệu thể nào, chứ sau này rồi còn phải đi nhiều.

— Em vẫn biết thế, nhưng cái giống chúng em xưa nay chỉ ăn cá thịt. Để rồi em cũng phải tập ăn rau, Nhưng bữa này thì anh hãy đưa em đi tìm cá...

Dê không muốn đi. Bởi vì nghe Lợn ngốn rau sốt ruột lắm. Dê tắc lưỡi :

— Phiền quá, phiền quá. À, thôi được. Thế này : Anh đưa chú trở lại tìm cá thì vô ích mà thêm thiệt một độ đường. Chi bằng chú bé người, nhanh chân, chú chạy đi mà tìm một mình. Các anh ở đây ăn. Chú cũng đi ăn. Lúc nào anh rung hiệu cò bù nhìn thì trông mà về. Chúng ta phải đi ngay, kéo thẳng Xước nó có thể sai thẳng Chó đi đuổi chúng ta, nếu chúng ta còn loay quanh ở đây,

Dê vươn xừng lên mà Lợn cứ hăm hè..

Dê làm hiệu cho Bồ Nhìn. Thấy Mèo cong đuôi chạy liền đi, Bồ Nhìn reo lên :

— A, đi tìm người đến vẽ tai cho lão đấy hả ? Nhanh lên nhé.

Một lúc lâu, Dê và Lợn ăn đã no kénh bụng bèn ngồi dựa vào lưng nhau mà tóp tép mồm. Lợn lại muốn ngủ. Nhưng Dê không cho ngủ, Dê lên lắc tay Bồ Nhìn cho túm lá khô rung (tay Bồ Nhìn bằng dây sợi, thành tự động được). Nhưng cũng không thấy Mèo về. Dê ra hiệu hỏi Bồ Nhìn. Bồ Nhìn, cao lênh nghênh, lắc đầu, Bỗng Bồ Nhìn ho :

— Mèo về kia, Lại có cả Chó đi bên cạnh. Oi dào, Chó thì vẽ thế nào được tai cho mình.

Dê hỏi. Bồ Nhìn đáp lia lịa :

— Ừ, Mèo. Cả Chứ nữa.

Dê và Lợn cuống queo :

— Thôi chết rồi. Nó giết Chó đến bắt chúng ta. Làm thế nào bây giờ ?

Không còn cách nào mà thoát ra được. Vì có độc một lối thì lại là lối Mèo và Chó đương đi vào. Dê, Lợn cuống cuống, không biết đứng đâu, chui đâu. May làm sao, Dê trông thấy cái áo tơi rộng của Bồ Nhìn bay phơ phất. Dê liền kéo Lợn chèo lên chân Bồ Nhìn và chèo chúi núp dưới áo tơi. Vừa hay, Chó ngông nghênh đi vào. Chó nhón nhác nhìn quanh vườn, Chó hỏi Bồ Nhìn :

— Có thấy thằng Dê, thằng Lợn đâu không ?

Bồ Nhìn lắc đầu. Chó ngẩn ngơ một lát, rồi lăm lăm :

— Quái, mình vẫn nghĩ thấy hơi chúng nó. Được, ta phải về báo ông Xước đi tróc cổ những quân nhãi này mới được.

Chó chạy ra. Một lát sau, Mèo vào. Mèo ra hiệu hỏi Bồ Nhìn :

— Có biết Dê, Lợn đi lối nào không ?

Bồ Nhìn đáp :

— Có ai đến vẽ tai cho lão không ?

Bấy giờ Dê và Lợn chui ra, túm lấy Mèo. đánh túi bụi. Mèo la rầm trời. Buông ra, Mèo đau quá, nằm kênh xuống đất, khóc thảm thiết. Dê hỏi tội :

— Mày giết Chó (về phản chúng tao à ?

— Không... hi... hi...

— Lão Bồ Nhìn vừa trông thấy mày đi với Chó, lại còn chối gì nữa.

— Không... không... Em ở ngoài suối vẽ, đương đi thì gặp Chó. Hắn với em vốn quen nhau đã lâu. Em hỏi, hắn bảo hắn đi tìm các anh. Thấy thế nguy, em lùi lại, bây giờ mới dám vẽ, hỏi thăm Bồ Nhìn để đi theo các anh.,, Em mà có lòng dạ nào thì.,

Dê bảo Lợn :

— Chẳng hơi đâu mà đánh nó nữa. Chúng ta phải kíp kíp đi mau. Có thể, Chó về gọi thẳng Xước. Mà trời cũng sắp tối rồi.

Dê bảo Lợn ra cửa vườn, rẽ vào bãi cỏ, túi. Trong khi Mèo choàng dậy khóc và chạy theo, gọi :

— Hai anh cho em theo với... Hai anh đừng bỏ em., Em không biết đường về... Em không có lòng dạ nào mà phản hai anh đâu?... Cho em theo với, hai anh ơi !...

V

Trời đã tối rồi. Không biết là Dê và Lợn đã quanh quẩn đi được những bao nhiêu độ đường, thực là cũng chỉ quanh quẩn. Bởi vì các chú cứ loanh quanh

hết bụi rậm lại qua bãi cỏ, không biết là đã đi được xa hay vẫn ở gần trại. Vừa đi, Dê và Lợn vừa lau bầu mắng chửi và đuổi Mèo. Nhưng Mèo cứ khóc sụt sùi và dai dẳng theo.

Khi trời đổ tối thì ba con vật tới một khu cây rậm rạp như rừng, Lợn toan ngừng lại. Nhưng Dê cứ bắt đi nữa. Cực chẳng đã, Lợn lại phải ý ạch đi. Trong bóng tối, ba cái bóng lủi thui, bước thấp bước cao. Chừng khuya, Lợn mỏi quá, nhất định nằm lẩn, không đi thêm. Bấy giờ Dê mới bảo :

— Ừ, Chúng ta nghỉ ở đây.

Ngủ thì đành là ngủ rồi. Nhưng cái khó khăn nhất là cả ba chú cùng lẩn kénh cả ra mà ngủ ư? Không thể được. Ngủ một lú như vậy thực nhiều nguy hiểm. Có thể có những con gấu, con hổ mà Dê và Lợn hằng nghe danh lớn ở trong những khu rừng xa tìm đến để ăn thịt Lợn và Dê. Đó là một nỗi sợ phòng xa. Nhưng cái điều đáng sợ gần nhất, ấy là thằng Chó, thằng Xước. Đêm tối như thế này, rất có thể thằng Xước nó lẩn mò tới. Lúc ban ngày, thì hẳn là thể nào cũng vẽ đề mách là giết thằng Xước đi tìm Dê và Lợn.

Vậy thì không thể nào mà cả ba chú cùng nằm ngủ được. Phải canh gác cẩn thận. Muốn canh gác cho được chu đáo thì phải thay phiên nhau mà leo lên cây ngồi canh. Sầu đây là rừng cây. Sự canh gác ở một chỗ cao như vậy dễ dàng lắm. Nhưng, trong bọn, ai là kẻ biết trèo, leo? Chỉ có mỗi một mình Mèo. Khi Dê và Lợn đem cái băn khoăn về việc canh gác ra bàn thì Mèo thưa :

— Việc ấy em xin càng đáng. Em có tài trèo cao. Mà em lại có tài thức đêm. Xin hai anh để em

A, chú Dê!

được gác cho hai anh ngủ. Hai anh đi cả ngày hôm nay, chắc cũng đã mệt mỏi lắm.

Kể ra thì cũng là mệt mỏi lắm thực. Nhưng Dê không dám tin, Dê không dám tin được Mèo. Bấy giờ đêm đã khuya. Gió nổi hiu hiu. Cái gió mát và nhẹ của những đêm cuối xuân trong miền. Những cây sồi cao, lá nhỏ reo lên những tiếng lách chách vui vui. Sát mặt cỏ, những cây lá gồi cũng lên tiếng hát lạt xạt lạt tai. Ông Giăng đã dựng cao trên đỉnh đầu, tỏa ánh sáng lấp lánh trong chòm lá sồi. Xa xa, những ngọn đồi chập trùng khỏe mạnh uốn lưng lên trên vòm trời xám, giắt vài ánh sao lóng lánh. Ông Giăng đêm mười sáu, tròn vành vạch. Ông Giăng cười một mình. Ông Giăng hát một mình ở trên cao. Chợt Dê reo lên :

— A, tao nghĩ ra rồi.

— Anh nghĩ làm sao ?

— Chúng ta có thể yên chí đi ngủ ngon lành cả, Chúng ta sẽ nhờ ông Giăng canh hộ chúng ta.

Ai cũng cho cái kế ấy là hay. Dê mới lớn tiếng gọi ông Găng, Bởi vì ông Giăng vốn tính lơ dểnh lúc nào cũng mơ màng. Gọi mấy tiếng thì Giăng thừa và Giăng mỉm cười với ba chú loài vật đương đứng hóng lên.

— Ông Giăng ơi ông Giăng, ông canh gác cho chúng tôi nhé.

— Chúng bay đi đâu ?

— Chúng tôi đi ngủ.

Ông Giăng cười khành khạch :

— Chúng bay đi ngủ ? Dễ nghe nhỉ ? Ừ thôi, cứ đi ngủ đi, tao canh cho.

Dưới gốc cây, ba con vật gối đầu lên nhau, nằm ngủ rất dỗi ngon lành. Chẳng bao lâu, Lợn nằm trong cùng, đã ngáy khò khò. Trước khi ngủ, Dê nghĩ bụng : « Ta phải có ý, ngủ rất thính giắc, ngủ có một mải thôi mới được. » Nhưng đến lúc ngáy phi pho thì ví thử như ai khên Dê mà vút xuống suối. Dê cũng không biết !

Mèo khôn ngủ, Hay là nói rằng xưa nay vốn đêm tối, Mèo vẫn ít ngủ thì đúng hơn. Nằm lơ mơ một lúc thật lâu, Mèo rón rén bò dậy, lặng lẽ ra khỏi gốc cây. Rồi Mèo nhảy thoát một cái. Trong ánh trăng, loáng bóng Mèo rồi bóng biến mất vào bóng tối thăm thẳm, mịt mù.

Một lúc sau, Khi Mèo đi khỏi, ông Giăng mới biết. Ông Giăng hét gọi bọn Dê và Lợn. Nhưng Dê và Lợn ngủ kỹ quá, gọi mãi mới thấy ứ ớ thưa. Đến lúc nghe thủng chuyện, Dê và Lợn đều kêu rú lên :

Chết, chết, nó đi gọi thằng Xước rồi.

Ánh trăng giải trắng cánh đồng và khoảng rừng thưa. Đêm vắng, không nghe một tiếng động nhỏ. Nỗi sợ càng rùng rợn, bao la. Lợn và Dê cứ nằm ép, ôm lấy nhau mà không tài nào chớp mắt được nữa. Hơi một tiếng động nhỏ cũng giật mình. Con khủng khiếp kéo dài mãi cho tới khi tang tảng rồi sáng hẳn.

Dê và Lợn đi ngay, không còn muốn nấn ná trì hoãn nào nữa. Nhưng vừa lúc ấy, Mèo lù lù về. Dê chưa kịp đáp, Mèo đã bẻ lẻo :

— Các anh ạ, em phải lần đi tìm cái ăn trước, không dám đề sáng ngày ra mới đi tìm ăn, sợ không đi kịp cùng các anh. Vì em vốn tính khảnh mà khó ăn như các anh đã biết đấy. Em ăn rồi, Em bắt

được con cá thiêu, em ăn thực ngon ngon ngon ngon.

Lợn đáp :

— Chú nói làm gì cho tôi chết thêm ! Ồi chao ôi, tôi cũng đang đói quá đây...

Rồi Lợn cứ ngáp ngẩng ngáp dài, nghiêng đầu vẹo cổ, không chịu đi. Sau cùng, Lợn nằm phục xuống :

— Tôi nhớ quá.

— Chú nhớ gì ?

— Tôi nhớ cái rau riếp ở vườn lão Bồ Nhìn điếc. Cái rau sao mà ngon thế. Hay là ta trở lại ăn đi. Anh Dê có thích không ?

Dê gật :

— Ta không có thể lùi nửa bước. Chúng ta chỉ có một con đường : là tiến nữa cho đến bao giờ ta tìm được một thế giới mới đem sự sung sướng đầy đủ lại cho ta.

— Nhưng ít ra anh cũng phải cho tôi ăn thì rồi tôi mới đi được chứ ?

— Cần hãy đi khỏi nơi này cho nhanh đã. Chốc nữa, tôi cũng ăn nhân thế.

Lợn rầu rĩ, thông thả bước. Ba con vật lặng lẽ đi. Ánà mặt trời duyên dáng mỏng mảnh ròn trên lá nốn.

Vừa đi khỏi rặng cây một lát, cánh rừng bỗng vang lên những tiếng kêu he he và tiếng rít eng éc. Cùng là tiếng chó cắn, tiếng hò la. « Ồi... nó bắt tôi... nó... Bắt lấy nó... bắt lấy... nó... »

VI

Dê và Lợn lại bị điệu về trại. Cái bọn đi tróc nã hai chú súc vật láu lỉnh, cố nhiên là bọn Xược với anh Chó giắt dất và anh Mèo nội ứng. Lợn bị trói

Đôi bạn chốc chốc lại cãi nhau vã

gò bốn cạnh, khiêng về. Dê thì người ta buột trông
thường quanh cõ, kéo đi. Về đến trại, Lợn lại bị nằm
cao ở chuồng cũ và Dê thì bị người ta nhét vào nằm
lẫn với Bò chứ không cho được ngủ ngoài cửa
chuồng như trước nữa.

Tuy vậy, mấy hôm sau, Dê cũng lần được vào
chơi với Lợn. Hai gã nằm chầu mõm vào nhau mà
nói chuyện,

— Tôi nhớ cái rau riếp vườn lão Bò Nhín điếc lắm.

— Tôi thì tôi vẫn muốn đi, lúc nào cũng muốn đi. Nếu có dịp nào, tôi sẽ rủ anh đi nữa. Lần này thì ta phải khéo léo hơn, quyết không thể có trong bọn cái thằng Mèo phản bội. Và thế nào thì cũng phải cõ động dề cả trại bỏ mà đi. Bọn ta không thể nào nằm chết dí cho uổng cái mạng trong sự áp bức tù túng thế này. Cái rau riếp non và xanh eo éo ở vườn lão Bồ nhin điếc thì ngon thực, anh Lợn nhỉ?

Lợn mỉm cười.

TÔ HOÀI

Số 177 ra ngày 21-6-45

LÀM VIỆC NGHĨA

(Tập IV trong bộ ĐAO-PHỦ)

Truyện của NGUYỄN VĂN - NHÀN

MỘT LÒNG VÌ NƯỚC

Truyện dã-sử của HOÀNG-THUY

Trăng lên đã khá cao. Cánh đồng quê chìm đắm trong sự mênh-mang của bầu không khí yên lặng.

Bỗng từ xa, theo gió văng lại tiếng vó ngựa rộn rã đập trên đất rắn mỗi lúc một to dần rồi ở đầu con đường rẽ vụt hiện ra một chiếc xe nhỏ do sáu con ngựa lực-lượng đang kéo chạy như bay trong ánh trăng.

Người cầm cương là một ông già chạc trên dưới năm mươi tuổi có một thân hình lực-lượng ẩn trong bộ quần áo rách tả-tơi. Sau chỗ ông già ngồi, trên một nệm rơm, có hai đứa trẻ bụ-bẫm độ bốn năm tuổi đang nằm ngủ li-bì. Ông già luôn mồm thúc ngựa, thỉnh thoảng lại đưa cặp mắt lo ngại nhìn con đường vô tận, chạy dài giữa cánh đồng bát-ngát và mất hút ở một cửa rừng phía xa.

Một khắc sau, chiếc xe đã tới ven rừng. Sáu con ngựa dần dần chạy chậm lại vì đường đi đã bắt đầu nhấp nhô, lồi lõm. Cổ xe lắc-la, lắc-lư đi sâu vào bóng tối loang-lổ của rừng cây. Bỗng ông già như chợt trông thấy một vật gì lạ, đứng bật dậy, gò mạnh giây cương. Sáu con ngựa khê chồm lên và đứng dừng lại. Phía trước, cách hai con ngựa đầu tiên không xa, không hiểu có kẻ nào đã đặt ngang đường một cây gỗ khổng-lồ như muốn chặn lối đi. Ông già chưa kịp hết ngạc-nhiên thì một tiếng pháo nổ vang làm rung chuyển cả rừng xanh. Rồi từ các bụi cây, từ các kẽ lá, đều một lúc vụt hiện ra hàng trăm, hàng nghìn bóng người đồ sộ đến vây lấy cổ xe. Ông già vội rút con dao đeo ở cạnh sườn và gườm gườm nhìn bọn cướp, sẵn sàng giao-chiến. Nhưng chúng chỉ vây chung quanh xe chứ không xông vào. Và một người to lớn, chắc là chủ-tướng, bước lại gần ông già :

— Người kia đi đâu ?

Ông già liếc một tia mắt rất nhanh từ đầu đến chân tên tướng cướp :

— Ta đi đâu thì các bác hỏi làm gì ? Nếu các bác đón đường ta để cướp của thì ta xin nói thật cho các bác biết rằng trong xe ta không có lấy một đồng kẽm nhỏ.

Rồi ông già điềm nhiên ngồi xuống ghế :

— Thôi, lui ra đề ta đi.

Tên tướng cướp xua tay :

— Hãy khoan ! người nhăm : Ta đâu có phải là tướng cướp.

Ta là tướng của nhà Tây-Sơn

Ông già thoáng tái mặt, nhưng lại giữ ngay được vẻ bình tĩnh :

— Tướng nhà Tây-Sơn hay tướng nhà Nguyễn, điều đó cũng không quan-hệ gì đến ta

Viên tướng mỉm cười :

— Quan hệ lắm chứ. Đại tướng cứ vò làm gì thế ? Đại tướng không biết tôi nhưng tôi thì tôi không lạ gì Đại-tướng đâu. Đại-tướng là Nguyễn văn-Sơn, một tâm-phúc của vua Gia-Long. Hiện nay vua Gia-Long bị thua trận, phải bỏ trốn, có giao hoàng-tử Cảnh cho Đại-tướng đưa đi lánh nạn. Vậy...

Câu nói chưa hết thì lưỡi dao của ông già đã như một luồng điện bay vụt tới cổ-họng viên-tướng. Nhưng hãn tránh ngay được và vung tay ra hiệu. Tức thì quân lính đồ xô đến như gió bão và chỉ trong chớp mắt, ông già đã bị chộp chặt vào một thân cây. Viên tướng chỉ tay :

— Trong xe này, chắc thề nào cũng có hoàng-tử Cảnh. Quân bay vào lôi nó ra đây cho ta

Một tên quân vâng lời quay đi, và lát sau, hãn bế lại hai đứa trẻ, một đứa mặc áo xanh, một đứa mặc áo vàng. Viên tướng nhìn ông già :

— Trong hai đứa bé này, đứa nào là hoàng-tử Cảnh ? Nói ? Ta sẽ tha cho người và con người. Nếu không, ta sẽ giết cả ba. Ông già hoảng-hốt, nhìn ngo-ngác rồi lắp-bấp :

— Tha cho con tôi. Đứa bé mặc áo vàng là hoàng-tử Cảnh.

Ông già đã nói dối. Đứa bé áo xanh mới chính là hoàng-tử Cảnh. Đứa bé áo vàng chỉ là con của ông già... Viên tướng nhìn như cũng nghi-ngờ, dứt dao hỏi :

— Đứa này là hoàng-tử Cảnh ?

Ông già nghiêng văng, nén lòng mà gạt đầu... Viên tướng để đứa bé lên thân cây và vung dao chém. Phập ! cánh tay phải của đứa trẻ bị đứt ra làm đôi. Thằng bé khóc thét lên và lịm hãn đi. Lòng người cha như quặn lại. Ông già chỉ muốn kêu lên một tiếng nhưng vẫn cố giữ được nét mặt thản-nhiên :

NGŨ NGÔN

HAI CON BÒ

Bò đen bước nhất làng
Thường cậy mình có sức
Gây gởi với họ-hàng
Ai nấy đều tức bực.

Một hôm trên bờ đê
Ăn cùng một khóm huê
Gặp anh chàng bò vàng
Tĩnh tình cũng khá ngang
Cỏ non cùng mãi gặm
Hai trán cộc vào nhau
Bốn mắt đỏ liền chan
Đôi bên đều hậm-hực.

Lời lẽ qua một lúc
Lỗi đồ lẫn đầu nhan
Sao đến giao thủ-lúc
Sừng húc càng thêm mau

Dốc đá thoai thoải nghiêng
Vương thường ngã lã chĩnh
Lăn lông lốc xuống nước
Hết đời hai thằng điên

Trên bờ trâu cười khi :
— Rõ quân ngu-ngốc tẻ
Hai gà cùng một mẹ
Đả lẫn nhau ra gì !

NGUYỄN-MƯỜI

— Hoàng-tử hãy còn bé quá, đã biết gì mà nhà người
nữ lòng hành hạ như vậy ? Người không sợ tội với Trời sao ?

Viên tướng nhếch môi :

— Ta chẳng sợ gì cả và ta chỉ cần mang đầu nó về nộp.
Rồi tin chắc đứa bé ấy là hoàng-tử Cảnh, hẳn quay lại :
— Thôi, bay thả cho lão già và con hăn đi.

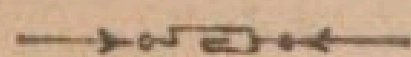
Được cưỡi trời, ông già lặng-lẽ ôm đứa con già, chèo
lên xe và thúc ngựa chạy. Nét mặt cần cỗi vẫn không lộ
một vẻ gì thay đổi...

Nhưng khi đi đã khá xa quân thù thì người cha xấu số
ấy thấy không thể nén được lòng mình nữa. Hai giọt nước
mắt long-lanh to dần trong khóa mắt già nua rồi chảy dài
trên đôi má răn reo. Ông già chênh-choạng gục đầu xuống
thành xe :

— Con ơi... vì nghĩa-vụ .. vì nợ nước nợ nhà...

HOÀNG-THỤY

Những cái lạ ở mặt trời

Đối với thân thể ta quả đất to lớn vĩ đại vô chừng. Vậy mà so với mặt trời thì quả đất nhỏ quá. Nếu có một sức mạnh gì có thể ném quả đất vào mặt trời thì quả đất biến đi như ta vất một hòn sỏi xuống ao vậy. Một con tàu chạy tốc lực 100 cây số một giờ, muốn đi được một vòng mặt trời phải chạy luôn luôn không ngừng trong năm năm. Cũng con tàu ấy, cũng chạy tốc lực đó, chỉ mất có 16 ngày 16 giờ đã có thể đi được một vòng trái đất.

Mặt trời to là thế, nhưng nếu lấy một phần mặt trời to ngang với trái đất mà cân thì trái đất lại nặng hơn mẫu mặt trời đó. Mặt trời nhẹ hơn là vì mặt trời gồm có nhiều thể khí đang cháy. Thể khí bao giờ cũng nhẹ hơn chất đặc và chất lỏng.

Gống như trái đất mặt trời có cử động. Nhà thông thái Galilée ở thế kỷ thứ 17 đã tìm thấy điều đó. Thời đó người ta vừa phát minh ra thiên văn viễn vọng kính và nhờ có kính đó Galilée nhận thấy trên mặt trời có những đốm đen. Những đốm đen ấy thiên từ trái sang phải. Do đó Galilée kết luận rằng mặt trời quay và mất 25 ngày thì quay được một vòng.

Galilée khi nhận thấy sự đó, có công bố lên, nhưng bị người ta phản đối kịch liệt. Người thì cho rằng những chấm đen đó do ở kính làm không được hoàn hảo hay là tự mắt không được tinh tường. Kẻo cho Galilée hơn nữa là bị người ta buộc cho tội nhạo báng Trời vì theo lời người ta mặt Trời do Trời làm ra thì không thể không hoàn hảo được.

Nhưng từ ngày đó trở đi ai ai cũng công nhận rằng những đốm đen trên mặt trời có thật và ai ai cũng cho đó, là một điều rất lạ lùng.

THEO DẤU ANH HÙNG

(Tặng các Trại Tráng làng Trần Quốc-Toản)

Mạnh bước tiến! anh em Trần Quốc-Toản!
Hát ca vang, hòa tiếng hét của non sông,
Nụ cười tươi cùng nở thật lòng,
Nơi gương cũ của anh hùng trong lịch sử.

Trong tâm trí hằng ghi tên tuổi cũ
Của Trần-Vương, Nguyễn-Huệ với bao Người,
Buổi bình minh gió lộng sớm mai cười,
Như giục-đá ta lên đường mạnh mẽ.

Kìa Trần-Vương xưa kia xưa Mông-cổ,
Đuôi quân Tàu ra biên giới nước Nam,
Oai linh thiêng trấn động khắp bốn phương,
Tiếng anh hùng còn vang bao thế kỷ.

Gương Nguyễn-Huệ trí cao, lòng dũng cảm,
Dẹp quân Tàu, ghi máu trận Đống-đa,
Bao chiến-sĩ đã đặt mình sau nghĩa vụ,
Lấy máu thiêng rửa sạch nước non nhà.

Ta yên lặng nhớ dần trong dĩ vãng,
Những chiến-công oanh liệt của người xưa,
Đã nêu cao gương sáng trải nghìn thu,
Vẫn mãi mãi in sâu vào muôn thuở.

BÀN ĐỨC-LONG

Được phép báo sang lập trước luật 13-12-44

Nhớ in ấn, Duyệt, Tổng, Khảo - Quân-lập: BÌNH-XUÂN-CÁO

Trần Quốc-Toản - 1945 - Li-thông-thu 1945
Nº 28 (Anphimian) - N.º 28 (Editeur)

Lephant: C.